

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Факультет мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання

САГАЙДАК МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО
ДИЗАЙНУ ЖУРНАЛІВ ТА ЇХ ВТІЛЕННЯ У СТВОРЕННІ ВИДАННЯ
«БУНТ» – НЕФОРМАЛЬНА КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦЬКІ ІНІЦІАТИВИ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ (1991–2025)

Магістерська робота
за спеціальністю 022 Дизайн

Науковий керівник:
доцент кафедри
образотворчого мистецтва,
дизайну та методики її навчання
Мацишин Зоя Анатоліївна

Рецензент:

Роботу допущено до захисту

«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

Тернопіль– 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЖУРНАЛЬНИХ ВИДАНЬ ЯК ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУРИ Й ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВІД ВИТОКІВ ДО ЛОКАЛЬНИХ КОНТЕКСТІВ	8
1.1. Виникнення журналу як культурного та комунікаційного феномену	10
1.2. Основні етапи розвитку та жанрово-тематична еволюція журнальних видань	13
1.3 Журнальна періодика України та локальний контекст Тернопільщини	18
Розділ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО ЖУРНАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	23
2.1 Сучасні тенденції та концепції експериментального журнального дизайну	25
2.2. Аналіз сучасних журнальних видань як дизайн-аналогів	27
2.3. Інтеграція новітніх технологій у журнальний дизайн.....	31
Розділ 3. ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ В СТВОРЕННІ ВИДАННЯ «БУНТ»: КОНЦЕПЦІЯ, НАЗВА ТА ДИЗАЙНЕРСЬКІ РІШЕННЯ	35
3.1. Концепція авторського журнального видання «БУНТ».....	36
3.2. Візуально-дизайнерська реалізація журналу «БУНТ»	39
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	49

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена дослідженню сучасних тенденцій експериментального дизайну журнальних видань та їх практичному втіленню у створенні авторського журналу «БУНТ», присвяченого неформальній культурі та мистецьким ініціативам Тернопільщини періоду 1991–2025 років. У роботі проаналізовано генезис і еволюцію журнальних видань у світовому та українському контекстах, а також окреслено особливості локальної журнальної традиції регіону. Значну увагу приділено концептуальним засадам сучасного журнального дизайну, експериментальним підходам до візуальної мови, аналізу актуальних дизайн-аналогів і можливостям інтеграції новітніх технологій у журнальний формат. Практична частина роботи містить детальний опис процесу проєктування та реалізації експериментального видання «БУНТ», зокрема обґрунтування концепції, назви та дизайнерських рішень. Результати дослідження можуть бути використані у сфері графічного дизайну, видавничої практики та культурних ініціатив, спрямованих на репрезентацію локальних мистецьких середовищ.

Ключові слова: журнальний дизайн, експериментальний дизайн, графічний дизайн, візуальна комунікація, неформальна культура, авторський журнал, Тернопільщина

ABSTRACT

This master's thesis explores contemporary trends in experimental magazine design and their practical implementation through the creation of the authorial magazine BUNT, dedicated to in formal culture and artistic initiatives of the Ternopil region from 1991 to 2025. The study analyzes the genesis and evolution of magazines within global and Ukrainian contexts, with particular attention to local publishing traditions. Special emphasis is placed on the conceptual foundations of contemporary magazine design, experimental visual approaches, analysis of relevant design analogues, and the integration of emerging technologies into magazine formats. The practical part of the thesis presents a detailed account of the design and realization of the experimental publication BUNT, including the justification of its concept, title, and key design decisions. The findings of this research may be applied in the fields of graphic design, publishing practices, and cultural initiatives aimed at representing local artistic communities.

Keywords: magazine design, experimental design, graphic design, visual communication, informal culture, authorial magazine, Ternopil region

ВСТУП

Сучасні журнали перестали бути лише текстовими носіями інформації, вони поєднують друк, візуальні та цифрові елементи, стаючи засобом вираження ідентичності та залучення аудиторії. Експериментальний дизайн журналів особливо важливий для незалежних та авторських видань.

В Україні та на Тернопільщині активно розвивається неформальна культура та мистецькі ініціативи, проте їх візуальна репрезентація лишається недостатньо дослідженою. Створення журналу «БУНТ» дозволяє поєднати теорію сучасного експериментального дизайну з практикою, демонструючи можливості інтеграції творчих, культурних і технологічних аспектів у виданні.

Таким чином, дослідження актуальне, оскільки сприяє розвитку експериментального журнального дизайну в Україні, досліджує локальні мистецькі практики та демонструє практичну реалізацію концептуального ідейного рішення.

Аналіз досліджень та публікацій базується на широкому спектрі джерел, що охоплюють історію журнальної періодики, сучасні підходи до графічного та експериментального дизайну, а також локальні практики Тернопільщини. Використовувалися наукові монографії та статті з медіа- і дизайнерських студій, авторські та незалежні видання, цифрові ресурси й інтерактивні журнали, що демонструють застосування новітніх технологій. Поєднання теоретичних, практичних і локальних джерел забезпечує комплексний підхід до дослідження та обґрунтованість дизайнерських рішень у створенні журналу «БУНТ».

Історія журналів у світі почалася у XVII столітті як регулярні видання для поширення знань та культури (приклади: *Journal des savants*, *The Gentleman's Magazine*). В Україні перші журнали мали освітню та

літературну тематику, сприяли розвитку національної культури (Ярошенко, 2020).

Сучасні дослідження дизайну журналів підкреслюють експериментальні форми, інтерактивність та мультимедійні рішення (Дзиуба, 2019). Міжнародні приклади, такі як *Emigre*, *Baseline* та *Form und Zweck*, демонструють розвиток типографіки та графічного дизайну як частини культурного феномену.

Таким чином, дослідження підтверджують актуальність поєднання експериментального дизайну та локального культурного контексту для створення сучасних журналів, зокрема «БУНТ».

Мета дослідження полягає у дослідженні сучасних тенденцій експериментального дизайну журнальних видань та практичне втілення цих тенденцій у створенні авторського журналу «БУНТ», присвяченого неформальній культурі та мистецьким ініціативам Тернопільщини. Робота спрямована на поєднання теоретичного аналізу історії і сучасних практик дизайну з практичною реалізацією концептуального, візуально експериментального видання, яке відображає локальні культурні явища та інноваційні дизайнерські підходи.

Завдання дослідження включають:

- Проаналізувати історію розвитку журналів у світі та в Україні, визначити основні витoki, жанри та тематики перших видань.
- Дослідити перші журнальні видання в Тернополі та на Тернопільщині, окреслити їх особливості та культурний контекст.
- Вивчити сучасні тенденції експериментального дизайну журналів, включаючи інтерактивні та мультимедійні технології, що впливають на сприйняття контенту.
- Проаналізувати досвід аналогічних видань в Україні та за кордоном, оцінити їхній вплив на формування нових форм журналістського та дизайнерського експерименту.

- Розробити концепцію та практично реалізувати дизайн журналу «БУНТ», що відображає неформальну культуру та мистецькі ініціативи Тернопільщини.
- Обґрунтувати дизайнерські рішення, структуру, візуальні та експериментальні прийоми, застосовані у створенні журналу.
- Оцінити ефективність та актуальність сучасного експериментального підходу до журналу як інструмента популяризації локальної культури та мистецтва.

Об'єктом дослідження є сучасні тенденції експериментального дизайну журналів (як друкованих, так і гібридних) та процеси їх практичного втілення у створенні незалежних видань, присвячених документуванню неформальної культури та мистецьких ініціатив. Конкретним об'єктом виступає авторське журнальне видання «БУНТ» як приклад репрезентації регіональної субкультурної сцени Тернопільщини (1991–2025 рр.) через візуальні та концептуальні експерименти.

Предметом дослідження є експериментальні підходи та дизайнерські рішення в сучасному журнальному дизайні, зокрема візуальні, типографічні, композиційні та технологічні засоби (верстка, шрифти, ілюстративні техніки, тактильні елементи, інтеграція доповненої реальності), які застосовуються для репрезентації неформальної культури та мистецьких ініціатив регіону в незалежних виданнях.

Теоретичне значення дослідження:

Результати роботи сприяють розвитку теоретичних знань у сфері історії та сучасного дизайну журналів. Дослідження дозволяє узагальнити інформацію про еволюцію журналів у світі та в Україні, їхні жанри, тематики та культурний контекст. Крім того, робота поглиблює розуміння сучасних тенденцій експериментального дизайну, інтеграції мультимедійних елементів та новітніх технологій у виданнях. Теоретичні напрацювання можуть використовуватися у подальших дослідженнях у

сфері графічного дизайну, медіа, культурології та видавничої справи, а також слугувати основою для розробки нових концепцій журналів та культурних проєктів.

Практичне значення дослідження полягає у розробці інноваційного підручника, який може бути використаний у закладах середньої та вищої мистецької освіти для викладання основ роботи з ілюстрацією. Запропонована методика дозволить вдосконалити професійну підготовку студентів-художників, а також сприятиме підвищенню їхньої креативності та технічної майстерності у створенні ілюстрацій. Практичний матеріал підручника забезпечить комплексний підхід до засвоєння як теоретичних основ, так і практичних прийомів у процесі роботи над ілюстрацією.

РОЗДІЛ 1. ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЖУРНАЛЬНИХ ВИДАНЬ ЯК ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУРИ Й ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВІД ВИТОКІВ ДО ЛОКАЛЬНИХ КОНТЕКСТІВ

Журнальне видання як феномен культури та візуальної комунікації є унікальним синтезом текстової інформації, ілюстративного матеріалу та дизайнерських елементів, що еволюціонував від простих друкованих аркушів до складних мультимедійних платформ. Його генезис пов'язаний з соціокультурними трансформаціями епохи Відродження та Просвітництва, коли потреба в регулярному обміні ідеями, знаннями та думками призвела до появи періодичних видань. Журнал не лише інформував, але й формував культурні норми, візуальні коди та суспільний дискурс, стаючи дзеркалом епохи. У контексті візуальної комунікації журнал еволюціонував від текстово-орієнтованих форм до ілюстрованих і експериментальних, де дизайн, типографіка та іконографія відіграють ключову роль у передачі повідомлень.

Історичний розвиток журналів охоплює глобальний, національний та локальний рівні, дозволяючи простежити, як соціально-політичні, технологічні та культурні фактори впливали на їх тематику, жанри та візуальну форму. Від витоків у Європі XVII століття, де журнали виникли як інструмент наукової комунікації, до сучасних незалежних видань, що фіксують субкультури, – цей процес демонструє адаптивність формату. В Україні журнал став елементом національного відродження, а в регіональних контекстах, таких як Тернопільщина, – засобом локальної ідентифікації та опору мейнстріму. Дослідження цієї еволюції обґрунтовує актуальність створення експериментальних видань на кшталт «БУНТ», присвячених неформальній культурі регіону 1991–2025 років, де візуальна комунікація стає інструментом архівування та популяризації спадщини.

Періодичні видання завжди відігравали важливу роль у розвитку культури, освіти та суспільної комунікації. Журнали, як окремий вид періодики, виникли як специфічні друковані платформи для поширення знань, літературних і мистецьких творів, а також для формування громадської думки. На відміну від газет, які насамперед інформували про поточні події, журнали поєднували інформативну, освітню та розважальну функції, надаючи авторам можливість експериментувати з формою, стилем і тематикою.

У сучасному науковому середовищі журнал розглядається не лише як медіа, а й як культурний феномен, який відображає соціальні, політичні та естетичні процеси певної епохи. Дослідження історії журналів у світі дозволяє простежити еволюцію їхнього формату, жанрів, тематики та дизайнерських рішень. Водночас аналіз українських журналів дає змогу виявити особливості національного культурного контексту, специфіку розвитку літератури, науки та мистецтва на теренах країни.

Особливу увагу цього розділу приділено локальному контексту – першим журналам Тернополя та Тернопільщини. Вивчення локальних видань дозволяє простежити взаємозв'язок між культурним середовищем регіону та формою журналу, темами, що висвітлювались, а також способами залучення аудиторії. Розуміння цих аспектів є важливим для подальшого аналізу сучасних тенденцій експериментального дизайну журналів, адже дозволяє зіставити традиційні підходи з інноваційними рішеннями, які використовуються у сучасних виданнях, зокрема у практичному проєкті – журналі «БУНТ».

Таким чином, перший розділ формує теоретичну основу дослідження, окреслює історичні витоки журналу як явища, його соціокультурну роль і жанрове розмаїття, а також визначає ключові чинники, які впливали на його формування в Україні та локально на Тернопільщині. Ці знання стають відправною точкою для аналізу сучасних дизайнерських практик та

реалізації експериментального журналу, що поєднує локальну культурну тематику із сучасними візуальними та технологічними підходами.

Наступні підрозділи аналізують цей шлях послідовно: від глобальних витоків до українського контексту та локальних особливостей Тернопільщини, з акцентом на жанрово-тематичні трансформації та візуальні аспекти.

1.1. Виникнення журналу як культурного та комунікаційного феномену

Журнал як певний тип періодичного видання має давню історію, що сягає корінням у культурно-інтелектуальний простір ранньомодерної Європи. Перші спроби створення регулярних збірок публікацій мали на меті не просто інформувати читача про поточні події, а узагальнювати думки, огляди, літературні твори та наукові ідеї. Сам термін *magazine* походить від французького слова, що означає «скарбниця» або «сховище» — саме так спершу сприймали періодичний журнал як сховище різноманітної інформації.

Виникнення журналу як періодичного видання в XVII столітті стало важливим етапом у розвитку культури та візуальної комунікації, відображаючи глибокі соціально-економічні, технологічні та інтелектуальні трансформації європейського суспільства. Журнал з'явився не ізольовано, а як еволюційний наслідок попередніх форм друкованої періодики, що сформувалися після винаходу друкарського верстата Йоганном Гутенбергом у середині XV століття. Попередниками журналів були памфлети, брошури, альманахи, а також ранні новинні листки – так звані «*corantos*» (з початку XVII століття в Нідерландах та Німеччині) та «*newsbooks*» у Англії, які містили короткі повідомлення про політичні події, торгівлю чи війни. Ці форми були епізодичними, часто одноразовими, і

служували переважно інформаційним цілям, але не мали регулярності чи тематичного розмаїття, характерного для журналу [31, 34, 37] .

Одним із найвідоміших перших журналів у сучасному розумінні був британський *The Gentleman's Magazine*, заснований Едвардом Кейвом у Лондоні в 1731 році. Це видання не лише закріпило термін *magazine* у англійській мові, а й стало платформою для публікації різнопланових матеріалів — від новин і політичних коментарів до літературних творів та наукових нотаток. Саме у цьому журналі працював молодий Семюел Джонсон, який пізніше здобув славу як видатний літературний критик і лексикограф. Такий формат — поєднання аналітики, роздумів і культурного контенту — визначив подальшу траєкторію розвитку періодичних видань.

Першим виданням, яке відповідає сучасному розумінню журналу як періодичного збірника з фіксованим графіком виходу та різноманітною тематикою, вважається німецьке *Erbauliche Monats-Unterredungen* («Повчальні місячні бесіди»), засноване 1663 року німецьким теологом, поетом і філософом Йоганном Рістом у Гамбурзі. Це щомісячне видання містило філософські дискусії, моральні повчання, літературні тексти та есе, орієнтовані на освічену аудиторію. Воно підкреслювало етичний і просвітницький характер, що відображало культурні потреби епохи – пошук моральних орієнтирів у часи релігійних конфліктів і наукових зрушень [42].

У Франції ще раніше з'явився *Journal des savants*, один із перших наукових журналів, що почав виходити у середині XVII століття. Цей журнал містив огляди нових книжок з філософії, літератури й природничих наук, долучаючи читача до ширшого кола інтелектуальних дискусій, що поширювалися Європою в часи Просвітництва. Поступове розширення кола читачів і тем, що охоплювались такими періодичними виданнями, стало сигналом їхньої важливої ролі в культурному житті суспільства [43].

У XIX столітті журнальна періодика пережила суттєвий розквіт. З розвитком друкарства, урбанізації та формування середнього класу зростає потреба у виданнях, орієнтованих на різні соціальні групи: наукові журнали, культурно-літературні часописи, журнали моди й побуту, жіночі й дитячі видання. Наприклад, такі німецькі журнали як *Die Dame* стали культурними віхами в репрезентації нових соціальних ролей — у цьому випадку модерної жінки — і зробили значний внесок у розвиток ілюстрації та фотографії в періодиці.

Виникнення і розвиток журналів у різних країнах відображає не лише технічні можливості друкарства, а й характерні соціокультурні зміни: зростання грамотності, поширення універсальної освіти, а також потребу у формуванні громадської думки. Журнали були не лише інформаційними збірками, але й інструментами формування колективної свідомості та культурної ідентичності. Саме ця здатність бути «дзеркалом часу» зробила журнал унікальним комунікаційним феноменом: він об'єднував тексти, образи і соціальні меседжі, становлячи платформу для інтелектуального та мистецького діалогу.

З XXI століття журнал трансформується у гібридні медіа, поєднуючи традиційні друковані формати з цифровими платформами, що значно розширює можливості взаємодії з аудиторією за межами друкованої сторінки. Цей процес підтверджує, що журнал не лише зберіг свою роль як культурний та комунікаційний феномен, а й адаптувався до нових технологічних контекстів, зберігаючи здатність впливати на культурні та суспільні процеси у сучасному світі [Додаток А].

Культурне значення журналу полягало в демократизації знань і формуванні публічної сфери (за Юргеном Габермасом – простору раціонального дискурсу [51]). Журнали XVII століття були орієнтовані на еліту – інтелектуалів, вчених, дворянство, – але вже закладали основу для ширшої аудиторії. Візуальна комунікація на ранньому етапі була

мінімальною: тексти домінували, ілюстрації обмежувалися простими гравюрами чи діаграмами в наукових статтях. Проте саме періодичність і серійність видань стимулювали розвиток типографіки, верстки та графічних елементів, що згодом стали ключовими для журналу як візуального продукту.

Таким чином, виникнення журналу в XVII столітті було зумовлене потребою в регулярній комунікації ідей у динамічному суспільстві, де наука, література та суспільна думка потребували нового медіа. Як культурний феномен журнал сприяв просвітництву, формуванню національних дискурсів і візуальних кодів, стаючи мостом між елітарною культурою та масовою аудиторією в наступних епохах. Цей генезис заклав основу для подальшої еволюції формату, від науково-елітарних видань до багатожанрових культурних платформ.

1.2. Основні етапи розвитку та жанрово-тематична еволюція журнальних видань

Розвиток журнальних видань після їх виникнення в XVII столітті пройшов кілька ключових етапів, кожен з яких був зумовлений технологічними інноваціями, соціальними змінами та культурними потребами суспільства. Ця еволюція супроводжувалася розширенням жанрового спектра та тематичного діапазону: від вузьконаукових і елітарних текстів до масових, розважальних і візуально насичених форм, що перетворило журнал на потужний інструмент культурної та візуальної комунікації.

Перший етап – просвітницький (кінець XVII – середина XVIII століття) – характеризувався домінуванням науково-інформаційної та морально-повчальної тематики. Журнали залишалися елітарними, орієнтованими на інтелектуалів і освічені верстви. У Великобританії значний внесок зробили видання Джозефа Аддісона та Річарда Стіла – The

Tatler (1709–1711) та The Spectator (1711–1712) [30, 32]. Вони запровадили жанр есею, листа до редактора, гумористичного нарису та діалогу, звертаючись до тем повсякденного життя, моралі, моди, театру й суспільних манер. Ці журнали формували смаки середнього класу, сприяючи розвитку публічної сфери та раціонального дискурсу. У Німеччині поширилися «моральні тижневики» (Moralische Wochenschriften), що поєднували літературу з етичними повчаннями. Візуальна складова залишалася скромною: домінував текст, ілюстрації були рідкісними, а типографіка – класичною, з акцентом на читабельність.

Другий етап – романтичний і масовий (кінець XVIII – XIX століття) – пов'язаний з індустріальною революцією, вдосконаленням друкарських технологій (літографія, ротативний друк) та зростанням грамотності. Журнали стали масовим явищем, тиражі зросли, а тематика розширилася до політики, подорожей, науки й розваг. У Великобританії з'явилися ілюстровані видання, як The Illustrated London News (1842) – перше масове ілюстроване видання, що запровадило жанр візуального репортажу з гравюрами подій. Сатиричні журнали, зокрема Punch (1841), використовували карикатуру як ключовий жанр для суспільної критики. У США популярності набули жіночі журнали типу Godey's Lady's Book (1830–1898), з темами моди, домашнього господарства та літератури, а також кольоровими ілюстраціями. У Франції розвивалися літературні журнали з серіалами та фейлетонами. Жанрове розмаїття включало новелу з продовженням, репортаж, інтерв'ю, портретні замальовки. Візуальна комунікація набула значення: ілюстрації, карикатури та орнаментика стали невід'ємною частиною журналу, перетворюючи його на культурний продукт для широкої аудиторії.

Третій етап – модерністський і авангардний (початок XX століття – 1960-ті роки) – відзначався експериментами з формою та змістом під впливом авангардних рухів. Журнали стали платформою для футуризму,

дадаїзму, сюрреалізму та конструктивізму. Видання як британський Blast (1914–1915) Віндема Льюїса використовували радикальну типографіку, діагональну верстку, великі шрифти та абстрактні ілюстрації для вираження протесту проти традиції. У США глянцеві журнали Vogue (з 1892) та Harper's Vazaar [45] сформували естетику моди з фотографіями та мінімалістичним дизайном. Після Другої світової війни з'явилися субкультурні та контркультурні видання: панк-зіні 1970-х (Sniffin' Glue у Великобританії), андеграундні журнали (Oz, International Times), що застосовували колажі, ручну графіку, провокативні фото та асиметричну верстку для вираження протесту проти мейнстріму. Жанри включали маніфести, психоделічні есе, фоторепортажі. Візуальна складова стала домінантною: журнал перетворився на арт-об'єкт, де дизайн був невіддільний від змісту.

Четвертий етап – постмодерний і цифровий (1980-ті – сьогодні) – характеризується гібридизацією друку з цифровими технологіями, поверненням до незалежних видань та експериментального дизайну. Масові глянцеві журнали (National Geographic, Time) поєднали журналістику з високоякісною фотографією, але з появою інтернету втратили монополію. Натомість розквітли незалежні журнали та зіні (Apartamento, Kinfolk, Buffalo Zine) [47, 54], що акцентують тактильність, мінімалізм або максималізм, колажі та ручну графіку. Тематика охоплює нішеві субкультури, екологію, ідентичність. Жанри – довгі репортажі, візуальні есе, інтерактивні елементи (QR-коди). Візуальна комунікація досягла піку: журнал став мультимедійним об'єктом, де дизайн, папір, палітурка та цифрові доповнення створюють унікальний досвід.

Еволюція журналів як типу періодичних видань відображає зміни у суспільних запитах, технологічних можливостях друку та культурних процесах різних епох. Перші журнали з'явилися в Європі у XVIII столітті й відігравали значно ширшу функцію, ніж просто інформаційний носій —

вони стали платформами для наукового, літературного та суспільного діалогу. Саме в цей час з'явилися універсальні журнали, що поєднували огляд новин, наукові статті та літературні твори, створюючи новий жанр журналістики та масової комунікації.

На початку розвитку журнальної періодики найважливішою була універсальність тематики. Журнали того часу часто виходили з ілюстрованими матеріалами, літературними текстами та культурно-освітніми статтями. Вони не обмежували себе вузькою профільною аудиторією, а намагалися привернути увагу освічених читачів загалом, стимулюючи громадську думку та культурний дискурс.

У XIX столітті, у зв'язку з промисловою революцією та поширенням друкарських технологій, журнали стали значно доступнішими. Саме в цей період почалася жаргова диференціація видань: з'явилися спеціалізовані журнали, спрямовані на культурні, наукові, громадські, професійні, жіночі чи дитячі кола читачів. Такі журнали значною мірою впливали на формування смаків та інтересів різних соціальних груп, а також сприяли розвитку місцевих літературних та професійних спільнот.

В Україні розвиток журналів має свою особливу траєкторію. Уже в другій половині XIX століття виникали журнали, які відігравали важливу роль у формуванні національної інтелектуальної традиції. Наприклад, видання *Kievskaiia starina* (засноване у 1882 році) стало важливим журналом історико-етнографічного та літературного напрямку, яке сприяло збереженню культурної пам'яті та розвитку української думки в умовах імперського тиску. Наприкінці XIX — на початку XX ст. в Україні з'являлися також інші культурно-освітні журнали, які комбінували літературу, науку і популярні огляди, долучаючи читачів до громадських дискусій.

Літературні журнали XX століття стали окремим явищем у культурному житті України. Видання *Vsesvit*, засноване у 1925 році,

працювало на популяризацію світової літератури через переклади творів із десятків мов і мало величезний вплив на культурний розвиток країни та розвиток перекладацької школи. У другій половині ХХ століття з'явилися й інші видання, які формували літературну та мистецьку еліту, сприяли полемічному дискурсу та культурному обміну.

Окремою сторінкою історії української періодики є журнали діаспори, зокрема *Suchasnist*, заснований українськими емігрантами ще у середині ХХ століття. Це видання мало важливе значення для збереження національної ідентичності, культурної пам'яті та інтелектуального діалогу серед українців за межами батьківщини, а згодом і в незалежній Україні після 1991 року.

З завершенням ХХ та на початку ХХІ століття журнали пережили нову трансформацію, пов'язану з розвитком цифрових медіа. Сучасні журнали часто поєднують традиційні друковані формати з онлайн-версіями, мультимедійними матеріалами, інтерактивними елементами і соціальними платформами, що значно розширює їхній вплив та доступність. Вони продовжують виконувати не лише інформативну функцію, але й культурну місію, формуючи сучасні медіа-середовища та спільноти за інтересами.

Різноманітність жанрів — від наукових і культурологічних до громадсько-політичних, літературних, мистецьких і спеціалізованих професійних журналів — свідчить про здатність періодичних видань адаптуватися до змін у суспільстві. Журнал залишається важливим засобом комунікації та культурної репрезентації, здатним поєднувати в собі широку тематику та різні форми вираження, що й визначає його жанрово-тематичну еволюцію в історичній перспективі.

Отже, еволюція журнальних видань демонструє перехід від текстово-інформаційного формату до складного візуально-культурного феномену, де жанрово-тематичні зміни завжди відповідали суспільним запитам. Цей процес заклав основу для сучасних експериментів у дизайні, актуальних для

створення незалежних видань, що документують локальні субкультури, як у проєкті «БУНТ».

1.3. Журнальна періодика України та локальний контекст Тернопільщини

Журнальна періодика в Україні розвивалася в умовах імперських обмежень, національного відродження та політичних трансформацій, відображаючи боротьбу за культурну ідентичність і мовну самобутність. Перші журнали з'явилися на початку XIX століття під впливом європейських моделей, але з цензурою Російської та Австро-Угорської імперій. На Наддніпрянщині ключовими були видання російською мовою з елементами української тематики, як «Украинский вестник» (1816–1819) у Харкові, що публікував етнографічні нариси та літературу. У Галичині, де цензура була м'якшою, журнали стали платформою національного руху: «Основа» (1861–1862) у Петербурзі – перший суто український журнал з літературою, наукою та публіцистикою. Наприкінці XIX – початку XX століття розквітли видання як «Зоря» у Львові, що поєднували белетристику з культурною емансипацією [1].

Радянський період перетворив журнали на інструмент ідеологічного впливу, з темами соціалістичного реалізму та пропаганди, але зберіг елементи культурної спадщини (наприклад, «Всесвіт» з 1925 року для перекладів світової літератури). У незалежній Україні з 1991 року журнальна періодика набула різноманітності: від масових глянцевих до незалежних видань, що фіксують субкультури та сучасну культуру. Сучасні незалежні журнали часто орієнтовані на нішеві теми – моду, музику, андеграунд – і поєднують друк з цифровими форматами, використовуючи експериментальний дизайн для візуальної репрезентації ідентичності.

Прикладами таких видань є DTF Magazine (заснований як онлайн-медіа, з друкованими випусками з 2010-х), що фокусується на індустріях,

брендах, вуличній моді, музиці та сучасній українській культурі. Журнал випускає тематичні номери як антологію феноменів – наприклад, про київський стритвер чи українську електронну сцену, з акцентом на нові імена та субкультурні рухи. Інший помітний проєкт – журнал ПОТОП від однойменного видавництва (з 2021 року), присвячений українській музиці та культурі. Номери тематичні: №1 «Україна: нове покоління», №2 «Тікаємо від суспільства», №3 «Країна мрій», №5 «Непомітні» тощо, з ексклюзивною публіцистикою, ностальгією за 1990–2000-ми та осмисленням сучасних явищ. Ці видання ілюструють повернення до друкованої форми як тактильного арт-об’єкта, з експериментами в верстці та ілюстраціях для документування субкультур.

Локальний контекст Тернопільщини, як частини Галичини, характеризується історичною орієнтацією на суспільно-політичні та культурні теми в умовах багатонаціонального регіону. У міжвоєнний період (1918–1939) преса була інструментом національних змагань: видання як «Голос Поділля», «Стрілець» чи «Подільський голос» фокусувалися на незалежності, земельній реформі та патріотизмі. Радянська епоха принесла пропагандистські журнали з темами колективізації. У незалежній Україні регіональні видання переважно літературно-культурологічні: журнал «Літературний Тернопіль» (з 1991, з перервою, сучасна форма з 2008) виходить чотири рази на рік, публікуючи прозу, поезію, критику, краєзнавство та матеріали про місцеве мистецьке життя. Інші сучасні видання Тернопільщини – переважно газети («Вільне життя плюс», «НОВА Тернопільська газета») або онлайн-медіа, з фокусом на новини та культуру, але бракує незалежних субкультурних журналів, орієнтованих на неформальні ініціативи та андеграунд.

Таким чином, еволюція журнальної періодики України від імперських обмежень до сучасних незалежних проєктів на кшталт DTF Magazine та ПОТОП демонструє потенціал формату для фіксації

субкультур. Локальний контекст Тернопільщини, з акцентом на традиційну культуру, підкреслює лакуну в документуванні неформальної сцени 1991–2025 років, що обґрунтовує створення авторського видання «БУНТ» як регіонального експериментального проєкту.

Журнальна преса Тернопільщини, як частини Галичини, розвивалася в умовах австро-угорського, польського, радянського та німецького панування, а пізніше – в незалежній Україні, відображаючи локальну культурну ідентичність, політичні трансформації та боротьбу за національне самовизначення. Перші українські періодичні видання регіону з'явилися наприкінці ХІХ століття, але справжній розквіт припав на період національно-визвольних змагань 1918–1919 років, коли преса стала інструментом утвердження української державності. З 1886 по 1944 рік у Тернополі та області вийшло низка українських часописів, переважно суспільно-політичних, військових та офіційних, які фокусувалися на темах незалежності, земельної реформи, національної самоідентифікації та відносин з сусідніми народами. Більшість видань були короткотривалими (1–5 місяців), з обсягом 2–4 сторінки, і видавалися в центрах на кшталт Тернополя, Бережан чи Чорткова, де була краща інфраструктура для друку та поширення.

Серед ключових видань періоду 1918–1919 років виділяються офіційні часописи, як «Голос Поділля» (Тернопіль, перший випуск 1 грудня 1918 року, мета – публікація розпоряджень влади), «Український Голос» (Тернопіль) [7], «Бережанський Вістник» (Бережани), «Борщівський Голос» (Борщів) та «Збаражське Слово» (Збараж). Військові журнали, такі як «Стрілець» (Тернопіль–Борщів, виходив 11 місяців), «Козацький Голос» (Тернопіль, 10 місяців) та «Сміх і Горе Січового Стрільця» (Кременець), містили фронтові звіти, сатиру та патріотичні матеріали. Суспільно-політичні видання включали «Українські Вісти» (Тернопіль), «Наша Земля» та «Чортківський Вістник» (обидва в Чорткові). Ці журнали

підкреслювали теми державної незалежності, земельних реформ та опору полякам і більшовикам, сприяючи розвитку регіональної преси як частини національного руху [2, 3, 4, 5, 6].

У міжвоєнний період (1919–1939) під польським пануванням преса Тернопільщини зазнала цензури, але продовжувала розвиватися як засіб культурного опору. Видання на зразок «Подільський голос» [12] (1920-ті роки) обговорювали локальні проблеми, як аграрну реформу та освіту, з жанрами сатири та репортажів. Радянська окупація 1939–1941 років перетворила пресу на інструмент пропаганди: газети на кшталт «Тернопільська правда» (з 1940-х) акцентували колективізацію, з жанрами агіток та фоторепортажів, контролюючи культурне життя через цензуру. У період німецької окупації (1941–1944) видання були обмеженими, але зберігали елементи локальної ідентифікації.

У незалежній Україні (з 1991 року) журнальна преса регіону відродилася, фокусуючись на культурологічних темах. Ключовим прикладом є журнал «Літературний Тернопіль» [10,11], заснований 1991 року як громадсько-історичний та літературно-мистецький часопис «Тернопіль» Тернопільською обласною управою з преси. З 2008 року – сучасна назва, виходить чотири рази на рік (з перервою 1997–2007). Тематика охоплює літературу, історію, мораль, право, спорт, науку та актуальні проблеми сучасності; жанри – проза, поезія, переклади, літературна критика, краєзнавство, театр, матеріали для дітей, публіцистика та історичні розвідки. Головні редактори: М. Ониськів (1991–1994), Б. Мельничук (з 1995) [15,16,17]. Журнал видається Тернопільським педагогічним університетом, Тернопільською організацією НСПУ та видавничим домом «Вільне життя плюс»; він публікує дебютні твори українських авторів, матеріали про культурно-мистецьке життя, встановлює літературні премії (всеукраїнську літературно-мистецьку премію ім. Б. та Л. Лепких з 1991, обласну премію ім. І. Блажкевич з 1993)

[9]. Рубрики на зразок «Тернопільського цвіту — по всьому світу [8] та «Тернопілля у дзеркалі часу» підкреслюють регіональну ідентичність та зв'язки з діаспорою» [13,14] .

Сучасні видання, як «Свобода» (перший номер 26 жовтня 1990 року як «Відродження»), «Вільне життя» (перший номер 1939 року, з 1990 – громадсько-політичний часопис) та інші, продовжують традицію, фіксуючи неформальну культуру, стріт-арт та субкультури через інтерв'ю, фотоархіви та колажі. Загалом, журнальна преса Тернопільщини еволюціонувала від політичних та релігійних видань до культурологічних, слугуючи інструментом регіональної самоідентифікації та архівування спадщини, що актуально для проекту «БУНТ» як документації неформальної сцени 1991–2025 років.

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО ЖУРНАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний журнал перестав бути лише носієм текстової чи ілюстративної інформації — він перетворився на комплексний медіа-продукт, що поєднує візуальні, смислові та технологічні компоненти. Дизайн журналу сьогодні виконує не лише естетичну функцію, а й є ключовим елементом комунікації з читачем, визначаючи спосіб сприйняття матеріалу, його структуру та інтерактивність. В умовах глобалізації та швидкого розвитку цифрових технологій журнали змінюють свої традиційні формати, інтегруючи новітні медіа-інструменти, експериментальні дизайнерські рішення та інтерактивні елементи, що дозволяють формувати гнучку й адаптивну комунікацію з аудиторією.

Сучасний журнальний дизайн перебуває на етапі радикальних трансформацій, зумовлених як кризою традиційних медіа в цифрову епоху, так і пошуком нових форм вираження в незалежній видавничій практиці. Якщо у ХХ столітті журнал був переважно масовим продуктом з чіткими стандартами верстки, типографіки та ілюстрації, то у 2010–2020-х роках він еволюціонував у гібридний об'єкт – поєднання друкованої тактильності з цифровою інтерактивністю, арт-об'єкта з документальним архівом і платформи для нішевих спільнот.

Експериментальний підхід у журнальному дизайні сьогодні проявляється через відмову від класичних ґридів, використання асиметричної верстки, колажних технік, ручної графіки, нестандартних матеріалів і шрифтів, а також інтеграцію доповнених технологій – QR-кодів, AR-фільтрів, NFC-міток. Такі рішення дозволяють журналу не лише передавати інформацію, а й створювати сенсорний досвід, залучати читача

емоційно та фізично, а також архівувати ефемерні культурні явища – субкультури, локальні ініціативи, андеграундні рухи.

Особливо актуальним стає використання експериментального дизайну для фіксації неформальної культури, яка часто залишається поза мейнстрімними медіа. Незалежні журнали стають інструментом збереження регіональної пам'яті, документуванням подій і особистостей, що не потрапляють до офіційних наративів. У цьому контексті інтеграція новітніх технологій розширює можливості друкованого видання, роблячи його гібридним і доступним для ширшої аудиторії.

Дослідження концептуальних засад сучасного журнального дизайну дозволяє обґрунтувати авторський підхід до створення видання «БУНТ», присвяченого неформальній культурі та мистецьким ініціативам Тернопільщини 1991–2025 років. Аналіз тенденцій, аналогів та технологічних можливостей дає теоретичну базу для практичної реалізації експериментального проєкту, що поєднує бунтарську естетику андеграунду з сучасними візуальними практиками.

Наступні підрозділи розглядають ключові аспекти цієї проблематики: сучасні тенденції та експериментальні підходи, актуальність теми та аналіз аналогів, а також роль новітніх технологій у журнальному дизайні.

Таким чином, другий розділ формує теоретичну та методологічну базу для дослідження сучасного журналу як медіа-продукту, у якому експериментальний дизайн і новітні технології є ключовими інструментами формування його унікальної естетики та комунікаційної ефективності.

2.1 Сучасні тенденції та концепції експериментального журнального дизайну

Сучасний журнальний дизайн переживає період активної трансформації під впливом технологічних, культурних і соціальних змін. Традиційні підходи до верстки, типографіки та візуальної структури доповнюються новими концептуальними моделями, які підкреслюють не лише естетичну привабливість, а й інтерактивність, експресивність та смислову глибину візуального оповідання. Журнальний дизайн у 2020–2025 роках характеризується переходом від традиційних стандартів до радикальних експериментів, зумовлених кризою масових медіа, розвитком цифрових технологій та потребою в унікальному сенсорному досвіді [50,53]. Незалежні видання, які домінують у цьому сегменті, повертаються до тактильності друку як противаги цифровому перевантаженню, водночас інтегруючи елементи, що роблять журнал арт-об'єктом. Експериментальний дизайн проявляється через відмову від класичних ґридів, використання асиметричних композицій, колажних технік, зернистих текстур (grainy textures) та ручної графіки, що додає відчуття недосконалості та автентичності.

Ключові тенденції включають максималізм і складні ілюстрації: багатошарові, яскраві композиції з детальними елементами, що змушують читача сповільнитися та уважно розглядати сторінки. Це контрастує з мінімалізмом попередніх років, пропонуючи візуальну насиченість для емоційного залучення. Експресивна типографіка стає домінантою – великі, сміливі шрифти, ретро-стилі (з 1970-х чи 1990-х), стиснуті чи деформовані форми, що перетворюють текст на графічний елемент. Асиметричні верстки та динамічні ґриди дозволяють ламати правила балансу, створюючи рух і енергію на сторінці.

Важливою концепцією є гібридизація стилів: поєднання мінімалізму з максималізмом, ностальгічних елементів (вінтажні шрифти, зернисті

текстури) з сучасними (динамічні градієнти, AI-генеровані візуали). Незалежні журнали, як Apartamento, Kinfolk, Buffalo Zine, The Gourmand чи MacGuffin [26, 27, 29], ілюструють це через тактильні матеріали, нестандартні формати та провокативний дизайн, що відображає субкультури та андеграунд. У 2025 році акцент на стійкість (екологічні папери, мінімальне використання пластику) та інклюзивність (різноманітні репрезентації) посилює концептуальну глибину.

Одним із ключів у графічному дизайні журналів є інтеграція інноваційних технологій та цифрових інструментів у процес створення візуального контенту. Це проявляється як у використанні програм для генерації експериментальних композицій, так і в проектах, що поєднують друковані й цифрові формати, зокрема доповнену реальність (AR) та інтерактивні елементи, які оживляють сторінки журналу в мобільних додатках чи цифровій версії. Такі практики створюють нові шляхи взаємодії з аудиторією, розширюють традиційні рамки сприйняття й роблять читача активним учасником медіа-досвіду

Ще одна важлива тенденція — акцент на експериментальній типографіці та авторських шрифтах [33,35,36,40]. Дизайнери все частіше відходять від стандартних гарнітур і традиційної читабельності на користь сміливих, концептуальних рішень, що підсилюють вираження ідей журналу, створюючи певну візуальну ідентичність. Такі прийоми використовували відомі альтернативні журнали з історії дизайну, як, наприклад, *Ray Gun*, де графічні експерименти з «гранжовою» [50] типографікою стали невід’ємною частиною естетичного образу видання.

У сучасному дизайні журналів спостерігається також розвиток асиметричних композицій, відкритих макетів і сміливих кольорових рішень, що розмивають традиційну сіткову структуру верстки. Такий підхід дозволяє створювати візуальні ритми й емоційні акценти, які роблять сторінки більш динамічними та привабливими для читача, особливо у

виданнях із фокусом на мистецтво, культуру чи альтернативні соціальні теми

Серед інших значущих тенденцій можна виділити поєднання графіки та авторської ілюстрації з ручними елементами (handmade техніками) [41,44], що надає журналам унікального, «людського» вигляду, контрастного до глянцевого цифрового дизайну. Такий прийом також підсилює локальну або персональну ідентичність видання, що важливо для незалежних і експериментальних журналів

Не менш вагомою є тенденція соціально-свідомого дизайну, коли візуальні рішення не лише приваблюють око, а й підтримують ідеї, пов'язані з екологією, соціальними змінами, культурною ідентичністю чи інклюзивністю. Це набуває особливої значущості в сучасних культурних виданнях, де дизайн стає частиною комунікації цінностей і соціального меседжу, а не лише оформленням контенту.

У загальному контексті сучасні концепції журнального дизайну поєднують естетичну інновацію, технологічну інтеграцію та смислову глибину. Такий підхід дозволяє журналам не лише бути візуально привабливими, а й ефективно комунікувати зі своїми читачами на різних рівнях — від емоційного до інтелектуального. Ці тенденції стають важливою теоретичною основою для розуміння того, які дизайнерські стратегії доцільно застосовувати в практичній частині дослідження, зокрема в проєкті журналу «БУНТ», що поєднує локальний культурний контекст із сучасними методами подачі інформації.

2.2 Аналіз сучасних журнальних видань як дизайн-аналогів

У рамках дослідження сучасних тенденцій експериментального журнального дизайну важливо розглянути конкретні видання, які можуть слугувати дизайн-аналогами для журналу «БУНТ». Такі журнали демонструють застосування нестандартних візуальних рішень,

концептуальних підходів до типографіки, композиції та інтеграції смислового й естетичного контенту, що є особливо релевантним при створенні нових культурних видань.

Одним із найбільш цитованих прикладів в експериментальному дизайні є журнал «Emigre», який виходив у США з 1984 по 2005 рік. Видання спеціалізувалося на візуальній комунікації, графічному дизайні та типографіці, і стало піонером у використанні цифрових технологій у макетуванні й оформленні сторінок. Саме «Emigre» популяризував ідеї «дизайну як форми вираження», часто ігноруючи традиційні правила читабельності та стандартні сітки, що зробило його важливим еталоном для дизайнерів, які прагнули вийти за межі канонів класичного журналу.

Інший знаковий приклад — американський журнал «Ray Gun», відомий своїм радикально експериментальним підходом до шрифтів та макету. Художній директор видання, Дейвід Карсон, відмовився від усталених принципів типографіки, створюючи сторінки з елементами «гранж-типографіки» та композиціями, що нагадували візуальний колаж. Така відмова від конвенційних правил дозволила журналу стати впізнаваним і впливовим у 1990-х роках, особливо серед аудиторій, що шукали альтернативні культурні ідентичності

Європейський приклад — німецько-англомовний журнал «032c», який поєднує сучасну культуру, моду, мистецтво та політику у сміливій візуальній формі. Він вирізняється максимальною увагою до обкладинки як самоцінного арт-об'єкта, а також використанням чистих, виразних кольорів і графічних акцентів, що створюють унікальний візуальний стиль видання. За свої дизайнерські рішення журнал отримував престижні нагороди у галузі медіа та дизайну.

Серед сучасних архітектурно-дизайнерських журналів як приклад можна назвати «Pin-Up», що позиціонується як «журнал архітектурних розваг». Це видання виділяється здебільшого нестандартною графікою,

поєднанням високоартових фото з нестандартними форматами розворотів та концептуальними текстами, завдяки чому створює відчуття «платформи для культурного діалогу», а не просто тематичного журналістського продукту.

Також слід зазначити журнали, що визначають нові підходи до змістового й візуального поєднання, наприклад популярні у професійних колах видання про дизайн *Kinfolk*, *Slanted*, *Frankie* та *Dazed* [17, 25] — вони не лише презентують контент, але й через візуальний ряд формують певну стилістичну естетику, що стає частиною ідентичності бренду-журналу. Ці журнали поєднують мінімалістичні макети, авторські ілюстрації та фотографію, персоналізовані шрифти, що створюють нові моделі сприйняття паперового продукту в епоху цифровізації.

Аналіз цих дизайн-аналогів демонструє, що сучасні журнальні практики виходять за межі традиційної друкованої естетики. Вони часто орієнтовані на формування унікальної візуальної ідентичності, сміливо експериментують із типографікою, композицією та інтеграцією змісту й форми. Це дозволяє створювати видання, що не лише інформують, а й емоційно взаємодіють із читачем, стають частиною культурного контексту та обговорення. У подальшому таке розуміння дизайн-практик буде використано як орієнтир для формування візуальної концепції журналу «БУНТ».

Аналіз сучасних незалежних журналів дозволяє виявити дизайн-аналоги для створення видання «БУНТ», яке фокусується на документуванні неформальної культури та субкультурних ініціатив регіону. Такі видання демонструють, як експериментальний дизайн може слугувати інструментом архівування ефемерних явищ – андеграунду, вуличної культури, музики та локальних рухів, – поєднуючи візуальну привабливість з концептуальною глибиною. Обрані аналоги поділяються на міжнародні та

українські, з акцентом на ті, що фіксують субкультури через тематичні номери, колажі, архівні матеріали та тактильні елементи.

Серед міжнародних аналогів виділяється *Buffalo Zine* (Лондон, з 2010 року) – культовий біаннуальний журнал, відомий радикальною зміною формату та дизайну в кожному випуску (від кулінарної книги до каталогу чи дитячої книжки). Дизайн характеризується максималізмом, анархічною версткою, еkleктичною типографікою, колажами та гумористичним підходом до моди й субкультур. Журнал досліджує маргінеси стилю, молодіжну культуру та провокації, роблячи кожне видання арт-об'єктом. Це близький аналог для «БУНТ» у плані бунтарської естетики та експериментів з формою для вираження протесту проти мейнстріму [11,14].

Інший ключовий приклад – *Apartmento* (Барселона, з 2008 року), що позиціонує себе як «щоденне життя інтер'єрів». Дизайн мінімалістичний, але автентичний: великі пагінації, одноколонковий текст, фото «жилих» просторів з особистими речами, без постановки. Журнал фокусується на реальних людях (митцях, дизайнерах), їхніх історіях і середовищі, уникаючи гламуру. Це аналог за підходом до документування повсякденної культури та особистостей, що може надихати на репрезентацію неформальних ініціатив Тернопільщини через інтимні портрети та архіви.

Українські незалежні видання демонструють подібний потенціал для фіксації локальних субкультур. *DTF Magazine* (Київ, з 2010-х, друковані випуски з 2020-х) є антологією сучасної української культури: тематичні номери присвячені вуличній моді Києва, електронній музиці, стритверу (з архівними фото, інтерв'ю, хронологіями подій). Дизайн сучасний, з акцентом на фотопроєкти, ексклюзивні зйомки та візуальні есе; верстка динамічна, з великими ілюстраціями. Журнал архівує ключові явища (наприклад, клуб *Ж* чи бренди *RIOTDIVISION*), [Додаток Б] роблячи його прямим аналогом для «БУНТ» у документуванні регіональної сцени [3].

ПОТОП (Київ, з 2021 року) – незалежний журнал про українську музику та культуру, з панковським духом і обмеженим тиражем. Тематичні номери («Україна: нове покоління», «Непомітні», «Нова глава») містять інтерв'ю, сповіді, колонки, плакати; дизайн глянцевиий, провокативний, з елементами ностальгії за 1990–2000-ми, відривними постерами та ілюстраціями. Журнал фіксує андеграундну музику та субкультури, подібно до мети «БУНТ» [2].

Інші українські аналоги, як Telegraf.Design (журнал про український дизайн), акцентують візуальну культуру через арт-довідники та тематичні випуски. Ці видання ілюструють тенденцію до тематичної антології, архівування субкультур та експериментів з друком (обмежені тиражі, спеціальні папери).

Аналіз аналогів свідчить про ефективність експериментального дизайну в репрезентації неформальної культури: тематичні номери архівують явища, колажі та асиметрія додають бунтарства, тактильність – цінності. Для «БУНТ» це обґрунтовує використання подібних прийомів – колажів з архівними фото, асиметричної верстки та регіональної тематики – для створення унікального видання про Тернопільщину.

2.3. Інтеграція новітніх технологій у журнальний дизайн

У сучасному журнальному дизайні новітні технології виступають не як заміна друкованої форми, а як її доповнення, що розширює сенсорні та інтерактивні можливості видання. Гібридний підхід – поєднання тактильного друку з цифровими елементами – дозволяє журналу залишатися колекційним об'єктом, водночас залучаючи молоду аудиторію, звиклу до цифрових медіа. Основні технології, що інтегруються в незалежні журнали 2020–2025 років, включають доповнену реальність (AR), QR-коди, NFC-мітки, змінні дані друку (variable data printing) та елементи штучного інтелекту.

Найпоширенішим інструментом є QR-коди, які розміщуються на сторінках і ведуть до додаткового контенту: відео-інтерв'ю, аудіотреків, 3D-моделей чи веб-галерей. Це просте та бюджетне рішення, що не потребує спеціальних додатків. Наприклад, журнали про музику чи субкультури (як український ПОТОП чи міжнародний The Gourmand) використовують QR для переходу до плейлистів чи закулісних відео, роблячи друковане видання порталом до мультимедійного досвіду.

Доповнена реальність (AR) є більш просунутим інструментом: через спеціальні додатки (Artivive, Zappar, EyeJack) чи вбудовані функції Instagram/Snapchat сторінки журналу «оживають» – ілюстрації анімуються, з'являються 3D-об'єкти чи відео. Прикладами є випуски Wired (з AR-обкладинками), Vogue (з віртуальними примірками) та незалежні видання, як Eye on Design чи Slanted Magazine, де AR використовується для демонстрації графічного дизайну в русі. У контексті субкультур AR дозволяє «оживити» архівні фото чи стріт-арт, додаючи аудіо-історії чи анімації [46].

NFC-мітки (near-field communication) вбудовуються в обкладинку чи сторінки і активуються дотиком смартфона без сканування. Вони ведуть до контенту аналогічно QR, але швидше та елегантніше. Такі мітки застосовуються в преміум-виданнях для ексклюзивного доступу – скачування треків, доступу до закритих галерей чи інтерактивних карт подій [Додаток Б].

Змінні дані друку та персоналізація дозволяють створювати унікальні екземпляри в межах одного тиражу: різні імена, фото чи тексти для кожного читача (наприклад, у маркетингових кампаніях журналів). У незалежних виданнях це використовується для лімітованих серій з унікальними обкладинками [48].

Штучний інтелект (AI) починає інтегруватися на етапі створення: генерація візуалів (Midjourney, DALL-E), автоматична верстка чи навіть

персоналізовані рекомендації контенту в цифрових версіях. Однак у друкованих незалежних журналах AI частіше слугує інструментом дизайнера, а не кінцевим елементом.

Сучасні тенденції також включають використання хмарних технологій для зберігання, управління та доставки контенту в реальному часі, що дозволяє синхронізувати цифрові й друковані версії видання, оновлювати матеріали «на льоту» та забезпечувати доступ до мультимедійного контенту без потреби фізичних носіїв.

Для видання «БУНТ» інтеграція технологій є доцільною з огляду на тему неформальної культури Тернопільщини. QR-коди можуть вести до відео з концертів 1990–2000-х, аудіо-інтерв'ю з учасниками андеграунду чи 360°-турів по локальних локаціях (клуби, галереї, стріт-арт споти). AR дозволить «оживити» архівні фото – додати анімацію графіті чи звуки подій. Такі елементи не перевантажуватимуть друковану основу, а доповнюватимуть її, роблячи журнал гібридним архівом регіональної субкультури, доступним як для колекціонерів, так і для цифрової аудиторії.

Таким чином, новітні технології розширюють концептуальні межі журнального дизайну, перетворюючи статичний друк на інтерактивний досвід і посилюючи функцію документування культурних явищ.

Інтеграція новітніх технологій у журнальний дизайн також відкриває нові горизонти для креативних експериментів із візуальною мовою та наративом. Так, технології доповненої реальності та інтерактивні мультимедійні елементи дозволяють створювати «живі» сторінки, де текст, графіка та анімація взаємодіють у єдиному просторі. Як зазначає сучасний дослідник медіа О. Соколов, «використання цифрових інструментів у дизайні журналу перетворює його з пасивного носія інформації на активну платформу досвіду, де читач стає співавтором візуальної історії» (Соколов, 2022). Це означає, що сучасний журнал не лише інформує, а й залучає читача емоційно, стимулюючи взаємодію та формуючи більш глибоке

сприйняття контенту, що особливо актуально для видань, що працюють із культурою та мистецтвом.

Важливо, що інтеграція технологій у журнальний дизайн не є самоціллю, а інструментом посилення комунікації, взаємодії та емоційного залучення читача. Такий підхід відповідає сучасним потребам медіаспоживання, де користувач очікує не лише інформації, а й інтерактивного, персоналізованого досвіду. Новітні технології стають складовою частиною візуальної мови журналу, дозволяючи створювати багатовимірний контент, який працює на різних рівнях сприйняття та комунікації.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ В СТВОРЕННІ ВИДАННЯ «БУНТ»: КОНЦЕПЦІЯ, НАЗВА ТА ДИЗАЙНЕРСЬКІ РІШЕННЯ

Практична частина магістерської роботи присвячена безпосередньому втіленню теоретичних засад, викладених у попередніх розділах, у створенні авторського журнального видання «БУНТ». Це видання є незалежним друкованим проєктом, спрямованим на документування та репрезентацію неформальної культури й мистецьких ініціатив Тернопільщини в період з 1991 по 2025 рік – часи, що охоплюють перехід від пострадянського простору до сучасної незалежної України, з усіма супутніми субкультурними рухами, андеграундними сценами, вуличним мистецтвом, альтернативною музикою, самвидавом та локальними ініціативами, які часто залишалися поза офіційними культурними наративами.

Метою практичного розділу є демонстрація, як сучасні тенденції експериментального журнального дизайну – асиметрична верстка, колажні техніки, експресивна типографіка, тактильні матеріали, інтеграція цифрових елементів – можуть бути адаптовані для створення видання, що не лише інформує, а й емоційно залучає читача, архівує ефемерні явища та формує візуальний образ регіональної бунтарської культури. «БУНТ» позиціонується як гібридний арт-об'єкт: друкований журнал з обмеженим тиражем, що поєднує історичну ретроспективу з сучасними інтерпретаціями, і водночас має потенціал для цифрового доповнення [1].

Розробка видання базується на принципах незалежного видавництва: обмежений бюджет, акцент на автентичності матеріалів (архівні фото, сканування артефактів, авторські ілюстрації), колаборація з локальними митцями та учасниками подій. Концепція видання ґрунтується на ідеї «бунту» як творчого протесту проти культурної уніфікації, забуття

регіональних історій та домінування мас-медіа. Назва «БУНТ» обрана не випадково: вона резонує з історичними асоціаціями андеграунду (панк-рух, самвидав 1980–1990-х), сучасними протестними практиками та естетикою опору, що пронизує неформальну сцену Тернопільщини – від підпільних концертів і графіті до незалежних фестивалів і зінів.

У цьому розділі детально описано процес створення видання: від формування концепції та структури, обґрунтування назви, збору контенту до конкретних дизайнерських рішень – формату, типографіки, колористики, верстки, ілюстративного стилю та інтеграції технологічних елементів. Практичне втілення демонструє, як експериментальний дизайн стає не лише естетичним, а й змістовим інструментом: він підкреслює хаотичність і енергійність субкультур, робить журнал тактильним архівом і провокує читача на активне сприйняття [2].

Результати практичної роботи – макети, прототипи та фінальне видання – слугують ілюстрацією ефективності запропонованого підходу в контексті регіональної культурної спадщини та сучасного графічного дизайну.

Наступні підрозділи розкривають цей процес послідовно: концепцію, обґрунтування назви та структуру видання, а також детальні дизайнерські рішення.

3.1. Концепція авторського журнального видання «БУНТ»

Авторське журнальне видання «БУНТ» є незалежним друкованим проектом, створеним з метою документування, архівування та популяризації неформальної культури та мистецьких ініціатив Тернопільщини в період з 1991 по 2025 рік. Цей часовий проміжок обрано не випадково: він охоплює перехід від пострадянської епохи до сучасної незалежної України, коли на тлі соціально-економічних трансформацій, політичних зрушень (Помаранчева революція, Революція Гідності, війна з

2014 року) формувалися локальні субкультурні рухи – панк- та рок-сцена, вуличне мистецтво, самвидав, підпільні концерти, незалежні галереї, фестивалі, стріт-арт ініціативи та альтернативні мистецькі спільноти. Неформальна культура Тернопільщини, часто маргіналізована в офіційних культурних наративах, характеризується бунтарським духом, опором мейнстріму та творчим пошуком ідентичності в регіональному контексті.

Концепція видання ґрунтується на ідеї журналу як архіву бунту – колекційного об'єкта, що фіксує ефемерні явища, які ризикують зникнути через брак системного документування [3]. «БУНТ» не є хронологічним літописом, а радше тематичною антологією, що поєднує історичну ретроспективу (1991–2010-ті роки) з сучасними інтерпретаціями (2010–2025 роки). Видання позиціонується як гібридний формат: основа – друкований журнал з обмеженим тиражем (300–500 екземплярів), що забезпечує тактильність і колекційну цінність, з можливим цифровим доповненням (QR-коди, AR-елементи) для ширшої доступності.

Цільова аудиторія – молодь Тернопільщини та діаспора, митці, дослідники субкультур, колекціонери незалежних видань, а також ширша аудиторія, зацікавлена в регіональній культурній спадщині України. Видання спрямоване на формування локальної гордості, стимулювання діалогу між поколіннями та збереження пам'яті про неформальні ініціативи, які часто існували в підпіллі чи на маргінесі.

Тематичний зміст побудовано навколо ключових напрямів неформальної культури Тернопільщини:

- Альтернативна музика (панк, рок, електроніка, підпільні концерти 1990-х–2000-х, сучасні фестивалі).
- Вуличне мистецтво та графіті (локальні стріт-арт проєкти, мурали, самвидавні зини).
- Незалежні мистецькі ініціативи (підпільні галереї, перформанси, театральні експерименти, самвидав).

- Субкультурні рухи (хіп-хоп, рейв, скейт-культура, альтернативна мода).
- Соціальний протест через мистецтво (реакція на політичні події, екологічні та соціальні теми).
- Структура видання (один номер як пілотний випуск, обсяг близько 100 сторінок):
- Вступне есе автора про феномен «бунту» в регіональній культурі.
- Тематичні розділи: «Архів» (ретроспектива з архівними фото, сканами афіш, зінів), «Голоси» (інтерв'ю з учасниками – музиканти, художники, організатори), «Візуали» (фотоесе, колажі, ілюстрації), «Хронологія» (таймлайн ключових подій 1991–2025).
- Додатки: відривні постери, вкладки з репринтами старих зінів чи афіш [26, 27, 40].

Збір контенту базується на авторських дослідженнях: інтерв'ю з 15–20 учасниками сцени, роботі з приватними архівами, фотофіксації, колабораціях з локальними митцями. Концепція підкреслює автентичність – використання оригінальних матеріалів (скановані квитки, фото з концертів, рукописні тексти), щоб передати атмосферу андеграунду.

Обґрунтування назви «БУНТ» детально викладено нижче, але концептуально вона відображає суть видання: протест проти забуття, творчий опір стандартизації культури та святкування бунтарського духу регіону. «БУНТ» є не лише журналом, а й культурною ініціативою, що може стати основою для виставок, дискусій чи подальших випусків.

Така концепція дозволяє реалізувати експериментальний дизайн як змістову частину: хаотична верстка відображає енергійність субкультур, колажі – фрагментарність пам'яті, тактильні елементи – фізичну присутність артефактів.

Особливу увагу приділено авторському підходу до дизайну: кожна сторінка розробляється як самостійний арт-об'єкт, у якому композиція, шрифт і кольорова гамма взаємодіють із змістом. Це забезпечує єдину естетичну мову видання та підсилює впізнаваність журналу серед читачів. Як зазначає дизайнер Д. Карсон, «дизайн — це не просто обгортка, це спосіб думати і комунікувати» (Carson, 1997) [35], що повністю відповідає концепту «БУНТ» як видання, де дизайн і контент формують єдину експресивну платформу.

Таким чином, концепція журналу «БУНТ» поєднує експериментальний підхід до дизайну, сучасні технології та глибоке занурення в локальний культурний контекст. Це дозволяє виданню не лише інформувати, а й створювати унікальний культурний продукт, який активно взаємодіє з аудиторією та формує нову модель незалежного локального журналізму.

3.2. Візуально-дизайнерська реалізація журналу «БУНТ»

Візуально-дизайнерська реалізація видання «БУНТ» базується на принципах експериментального дизайну незалежних журналів, натхненних естетикою панк-зінів 1970–1990-х років, сучасним бруталізмом та колажними техніками андеграунду. Дизайн покликаний передавати бунтарський дух неформальної культури Тернопільщини – хаотичність, енергійність, автентичність та опір стандартизації. Він поєднує тактильні елементи друку з візуальною провокацією, роблячи журнал не просто носієм інформації, а арт-об'єктом, що викликає емоційний відгук і занурює читача в атмосферу субкультурної сцени.

Формат і матеріали. Видання має нестандартний формат А4 (210 × 297 мм) з можливими варіаціями сторінок (деякі розвороти ширші чи з вкладками для ефекту «вибуху»). Обкладинка – м'яка, з грубого крафт-паперу або переробленого картону (щільність 300–350 г/м²) для

тактильності та екологічності, з елементами ручного друку (трафарет, шелкографія) чи вирізками. Внутрішні сторінки – суміш матового крейдованого паперу (для фото) та офсетного/газетного (для текстів і колажів), щоб створити контраст текстур. Тираж обмежений (300–500 екз.), з можливими унікальними варіаціями обкладинок (hand-finished elements). Палітурка – клеєва або на скоби, з навмисними «недосконаlostями» для панк-естетики.

Колористика. Основна палітра – чорно-біла з акцентами яскравих кольорів (червоний, жовтий, неоновий зелений), натхненна панк-плакатами та стріт-артом Тернополя (наприклад, воєнними муралами чи графіті). Чорний домінує для драматичності, білий – для негативного простору, акценти – для заголовків чи елементів протесту. Використання оверпринту (накладання кольорів з напівпрозорістю) та grainy текстур для ефекту старіння чи «бруду» [Додаток А].

Типографіка. Експресивна та еkleктична: основний шрифт – грубі sans-serif (як Akzidenz-Grotesk чи сучасні аналоги типу Punk Nova), з деформаціями, стисненням чи ручними правками. Заголовки – великі, діагональні, накладені на зображення, в стилі ransom note (вирізані літери з різних джерел). Текстовий набір – мікс шрифтів: машинописні (typewriter style) для інтерв'ю, handwritten для цитат. Натхнення – панк-зіні типу Slash чи Sniffin' Glue.

Верстка та композиція. Асиметрична, хаотична, з відмовою від класичних ґридів: елементи «виходять» за поля, текст накладається на фото, розвороти з колажами та фрагментарними композиціями. Використання великого негативного простору чергуються з максималізмом (щільні колажі з архівних фото, афіш, сканів зінів). Елементи: вирізки, наклейки, відривні частини, ручні малюнки.

Ілюстративний стиль. Домінують колажі з архівних матеріалів (фото концертів «Нівроку», «Файне місто», стріт-арту Тернополя, афіш 1990–

2000-х) та авторські ілюстрації (графіті-стиль, панк-графіка). Інтеграція реальних артефактів: скановані квитки, флаєри, графіті-фото. Натхнення – колажі Buffalo Zine чи класичні панк-зіні.

Інтеграція технологій. QR-коди на сторінках для аудіо (записи концертів), відео (архівні зйомки) чи AR (оживлення графіті). Обкладинка з NFC-міткою для ексклюзивного контенту.

Візуально-дизайнерська реалізація журналу «БУНТ» стала ключовим етапом практичного втілення його концепції. У центрі уваги перебувало поєднання експериментальної естетики, локальної культурної тематики та сучасних технологічних рішень, що дозволяють створити унікальний візуальний стиль та інтерактивний досвід для читача.

Типографіка журналу розроблялася як експериментальна, з поєднанням авторських шрифтів і нестандартних гарнітур. Основні заголовки виконані у сміливому геометричному стилі з елементами рукописної графіки, що підкреслює емоційність та динамічність контенту. Текстові блоки для основних статей адаптовані під читабельність у друкованому та цифровому форматах, а короткі нотатки, цитати й акценти виділені контрастними шрифтами, кольорами та розмірами, створюючи візуальні ритми сторінки.

Верстка видання відмовляється від традиційної сіткової структури і застосовує модульну композицію з асиметричними елементами. Сторінки містять «злам» горизонтальних і вертикальних ліній, що створює відчуття динаміки та свободи, характерної для неформальної культури. Розвороти інтегрують графіку, фотографії та ілюстрації в єдину композицію, де кожен елемент є самодостатнім, але водночас органічно взаємодіє з іншими частинами сторінки.

Кольорова гама журналу обиралася виходячи з принципу контрастності та емоційного впливу. Основні кольори — чорний, білий та сірий — підкреслюють енергійність і бунтарський характер видання. Жирні

шрифтові акценти використовуються для виділення ключових цитат, тематичних блоків та інтерактивних елементів, що допомагає читачеві орієнтуватися у структурі журналу та стимулює візуальний інтерес.

Ілюстративний ряд і графічні елементи поєднують локальні мотиви та сучасну графіку: фотографії мистецьких подій, портрети митців, колажі, абстрактні елементи та авторські ілюстрації. Такий підхід створює візуальну мову, яка відображає локальну культуру та надає виданню експериментального характеру.

Особливу увагу приділено інтеграції цифрових та інтерактивних елементів. QR-коди на сторінках журналу дозволяють читачеві переглядати відеоінтерв'ю, галереї робіт локальних художників, аудіоподкасти та 3D-моделі арт-об'єктів, що робить журнал «БУНТ» мультимедійним продуктом. Такі елементи реалізують концепцію інтерактивності, дозволяючи читачеві не лише сприймати контент пасивно, а й взаємодіяти з ним [Додаток В].

Таким чином, візуально-дизайнерська реалізація журналу «БУНТ» відображає експериментальний підхід до верстки, типографіки та графіки, поєднує локальні культурні елементи з сучасними дизайнерськими тенденціями і технологіями, а також створює інтерактивний досвід для читача. Кожен номер стає автономним культурним артефактом, що одночасно інформує, естетично приваблює та комунікує з аудиторією через сучасну візуальну мову [Додаток В].

Такий дизайн робить «БУНТ» унікальним архівом, що передає дух неформальної культури через візуальний протест і автентичність.

ВИСНОВКИ

Магістерська робота присвячена дослідженню сучасних тенденцій експериментального журнального дизайну та їх практичному втіленню у створенні авторського незалежного видання «БУНТ», спрямованого на документування неформальної культури та мистецьких ініціатив Тернопільщини в період 1991–2025 років.

Проведене дослідження дозволило встановити, що журнал як феномен культури та візуальної комунікації еволюціонував від науково-просвітницьких видань XVII століття до багатожанрового медіа, здатного фіксувати субкультурні явища. В українському контексті журнальна періодика завжди виконувала функцію національної та регіональної самоідентифікації, а в незалежній Україні набула нового імпульсу через незалежні видання, що архівують андеграунд та локальні субкультури.

Аналіз сучасних тенденцій експериментального дизайну виявив домінування асиметричної верстки, колажних технік, експресивної типографіки, тактильних матеріалів та гібридних форматів з інтеграцією новітніх технологій (QR-коди, доповнена реальність). Такі підходи особливо ефективні для репрезентації неформальної культури, оскільки дозволяють передати її хаотичність, автентичність та протестний дух. Вивчення аналогів (Buffalo Zine, Apartamento, DTF Magazine, ПОТОП) [20, 21] підтвердило доцільність тематичної антології, обмежених тиражів та візуальної провокації для фіксації субкультурних рухів.

Практична частина роботи завершилася створенням концепції та візуально-дизайнерської реалізації видання «БУНТ». Розроблена концепція позиціонує журнал як архів бунтарської регіональної культури, з тематичними розділами, що поєднують ретроспективу та сучасні інтерпретації. Дизайнерські рішення – нестандартний формат, грубі матеріали, чорно-біла палітра з яскравими акцентами, асиметрична верстка,

колажі з архівних матеріалів та інтеграція QR-кодів – втілюють естетику панк-андеграунду та забезпечують емоційне занурення читача.

Результати роботи демонструють, що експериментальний журнальний дизайн є ефективним інструментом збереження та популяризації регіональної неформальної спадщини, яка часто залишається поза мейнстрімними медіа. Видання «БУНТ» може слугувати прототипом для подібних проєктів в інших регіонах України, сприяючи децентралізації культурного дискурсу та формуванню локальної ідентичності через сучасні візуальні практики.

Подальші перспективи розвитку теми включають реалізацію друкованого тиражу, створення цифрової версії з розширеними AR-елементами та організацію виставок на основі матеріалів видання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотека українського андеграунду. URL: <https://undergroundlibrary.ukr> (дата звернення: 15.12.2025).
2. Вебсайт видавництва «ПОТОП». URL: <https://potopmagazine.com>
3. Вебсайт журналу DTF Magazine. URL: <https://dtf-magazine.com> (дата звернення: 12.12.2025).
4. Вебсайт журналу «Літературний Тернопіль». URL: <https://litternopil.org.ua>.
5. Газета «Вільне життя плюс». Архів видань. URL: <https://vilne.org.ua> (дата звернення: 13.12.2025).
6. Громадсько-культурний часопис «Тернопільська правда» (архів 1940–1990-х). Тернопільська обласна бібліотека.
7. Дослідження української періодики 1917–1920 рр. // Історіографія української преси. Київ, 2018.
8. Журнал «Основа» (1861–1862). Репринтне видання. Львів: Інститут українознавства, 2005.
9. Журнал «Тернопіль» (1991–1997). Архів Тернопільської обласної бібліотеки.
10. Історія української журналістики XIX століття / За ред. І. Крупського. Київ: Вища школа, 1985.
11. Каталог українських незалежних видань 2010–2025. URL: <https://ukrzines.org> (дата звернення: 11.12.2025).
12. Книжочка миссійна (1894). Архів Тернопільської архієпархії УГКЦ.
13. Літературно-мистецький журнал «Літературний Тернопіль». 2008–2025 рр. Тернопіль: НПУ ім. Гнатюка.
14. Незалежні журнали України: огляд 2020–2025 // Культура і мистецтво. Київ, 2025.

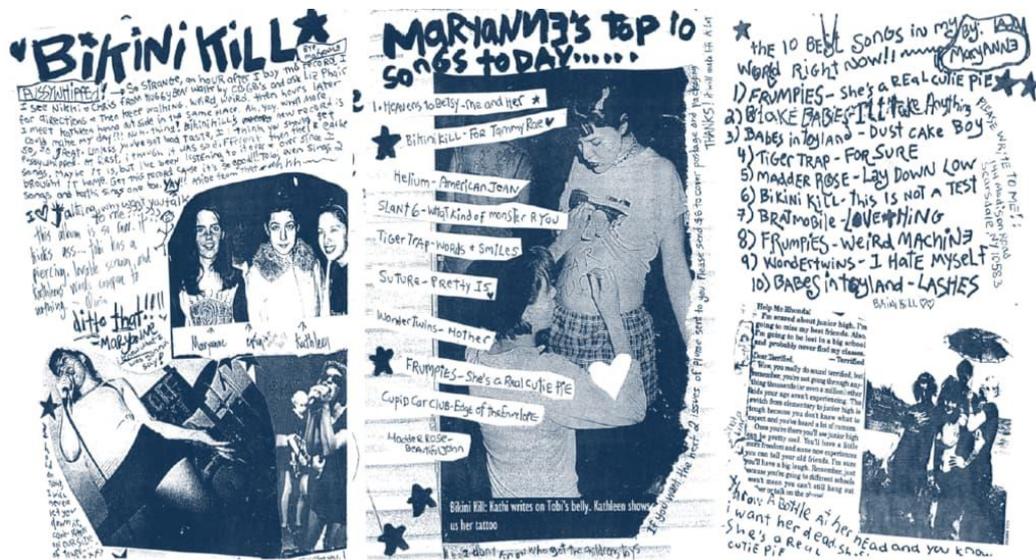
15. Періодика Тернопільщини 1918–1919 рр. // Тернопільський краєзнавчий збірник. Вип. 12. Тернопіль, 2019.
16. Подільський голос (1920-ті рр.). Архів Тернопільської обласної бібліотеки.
17. Самвидав та зіни України 1980–1990-х. Каталог виставки. Київ: Мистецький арсенал, 2022.
18. Сучасна українська журналістика: незалежні видання / За ред. О. Холод. Львів: ЛНУ, 2023.
19. Тернопільська преса міжвоєнного періоду. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017.
20. Українська журналістика в незалежній Україні (1991–2013). Дослідження. Київ: НАНУ, 2014.
21. Українські літературно-мистецькі журнали 1990–2020: історичний нарис / Д. В. Харамурза. Київ, 2021.
22. Харамурза Д. В. Літературно-мистецькі журнали України 1990–2020. Київ: Академвидав, 2022.
23. Часопис «Русалка Дністрова» (1837). Репринт. Львів, 1998.
24. Чортківський Вістник (1918–1919). Архів Тернопільської області.
25. Шляхами українського самвидаву. Каталог. Львів: Центр незалежної преси, 2020.
26. Apartamento Magazine. Official website. URL: <https://apartamentomagazine.com> (accessed: 10.12.2025).
27. Buffalo Zine. Official website. URL: <https://buffalozine.com> (accessed: 11.12.2025).
28. Eye on Design Magazine. AIGA. URL: <https://eyeondesign.aiga.org> (accessed: 12.12.2025).
29. Graphic Design Trends 2025 // Creative Boom. URL: <https://www.creativeboom.com> (accessed: 09.12.2025).

30. Harper's Bazaar. Historical issues archive. URL: <https://harpersbazaar.com> (accessed: 08.12.2025).
31. History of Magazines // Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/magazine-publishing> (accessed: 05.12.2025).
32. Illustrated London News (1842–2003). Archive. URL: <https://www.iln.org.uk> (accessed: 07.12.2025).
33. Independent Magazines: The Ultimate Guide // Stack Magazines. URL: <https://www.stackmagazines.com> (accessed: 13.12.2025).
34. Journal des sçavans. Digital archive. URL: <https://gallica.bnf.fr> (accessed: 04.12.2025).
35. Kinfolk Magazine. Official website. URL: <https://kinfolk.com> (accessed: 10.12.2025).
36. MacGuffin Magazine. URL: <https://macguffinmagazine.com> (accessed: 11.12.2025).
37. Philosophical Transactions of the Royal Society. Archive. URL: <https://royalsocietypublishing.org> (accessed: 05.12.2025).
38. Printed Pages Magazine (It's Nice That). Archive. URL: <https://itsnicethat.com> (accessed: 12.12.2025).
39. Punch Magazine (1841–2002). Digital archive. URL: <https://punch.co.uk> (accessed: 06.12.2025).
40. Slanted Magazine. URL: <https://slanted.de> (accessed: 13.12.2025).
41. The Gourmand Journal. URL: <https://thegourmand.co.uk> (accessed: 11.12.2025).
42. The Spectator (1711–1712). Digital edition. URL: <https://archive.org> (accessed: 04.12.2025).
43. The Tatler (1709–1711). Archive. URL: <https://britishlibrary.uk> (accessed: 05.12.2025).

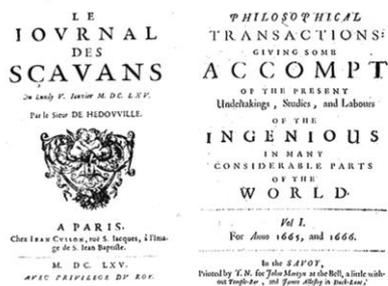
44. Top Graphic Design Trends 2024–2025 // Behance. URL: <https://behance.net> (accessed: 09.12.2025).
45. Vogue Magazine. Historical issues. URL: <https://vogue.com> (accessed: 08.12.2025).
46. Wired Magazine AR features. URL: <https://wired.com> (accessed: 14.12.2025).
47. Zine Culture and History // Wikipedia (verified sources). URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Zine> (accessed: 15.12.2025).
48. Augmented Reality in Print Media // Journal of Design. 2023.
49. Brutalism in Contemporary Graphic Design // Eye Magazine. No. 102. 2024.
50. Experimental Typography Trends // Typewolf. 2025.
51. History of Journalism // Oxford University Press. 2020.
52. Independent Publishing in the Digital Age // Monocle. 2024.
53. Magazine Design Evolution // Communication Arts. 2023.
54. Punk Zines: From Sniffin' Glue to Modern Independents // Printed Matter. New York, 2022.
55. The Future of Print: Hybrid Magazines // MagCulture. London, 2025.
56. The Illustrated London News: Visual Journalism Pioneer. London: British Library, 2019.
57. The Role of Magazines in Subculture Documentation // Cultural Studies Review. Vol. 30. 2024.
58. Trends in Independent Magazines 2020–2025 // It's Nice That. Annual Report. 2025.
59. Typography in Punk and Underground Culture // Font Review Journal. 2023.
60. Visual Communication in Modern Magazines // Grafik Magazine. Issue 45. 2025.

ДОДАТКИ

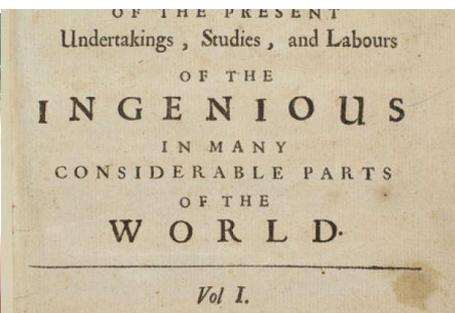
Додаток А

Іл. 1.1. Приклади натхнення візуальної естетики

Іл. 1.2. Journal des sçavans (1665, Франція) – перше видання

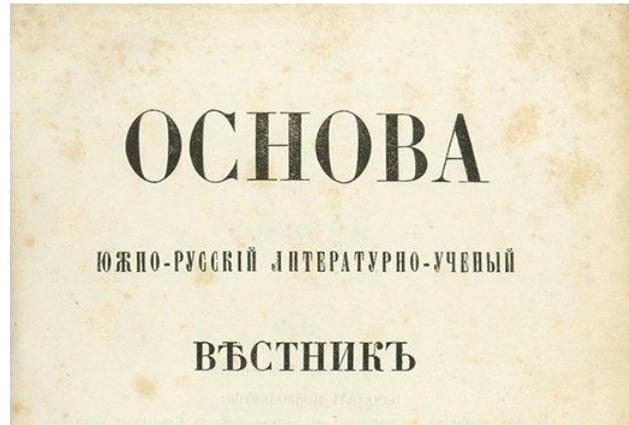
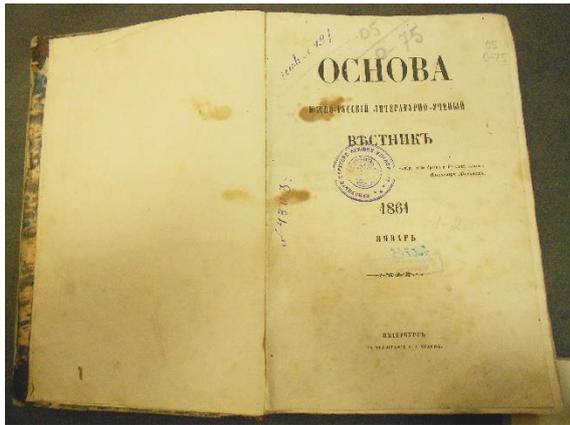

Іл. 1.3. Philosophical Transactions of the Royal Society (1665, Англія) – перше видання

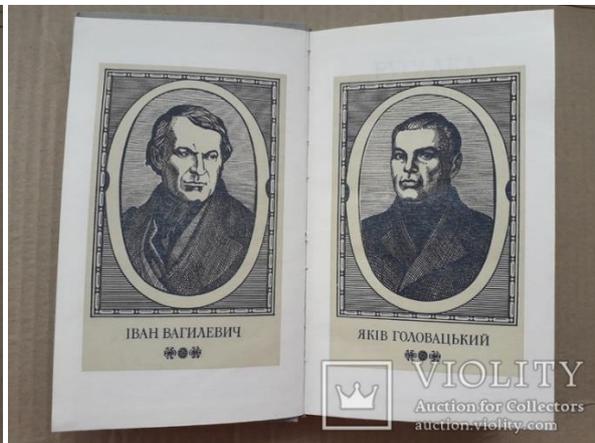
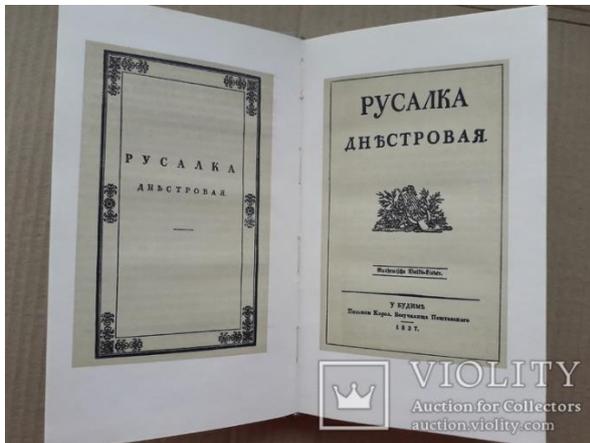

Іл. 1.4. The Spectator (1711, Англія) – перше видання

Іл. 1.5. The Tatler (1709, Англія) – історична сторінка

Іл. 1.8. Основа (1861, Україна) – обкладинка/сторінки

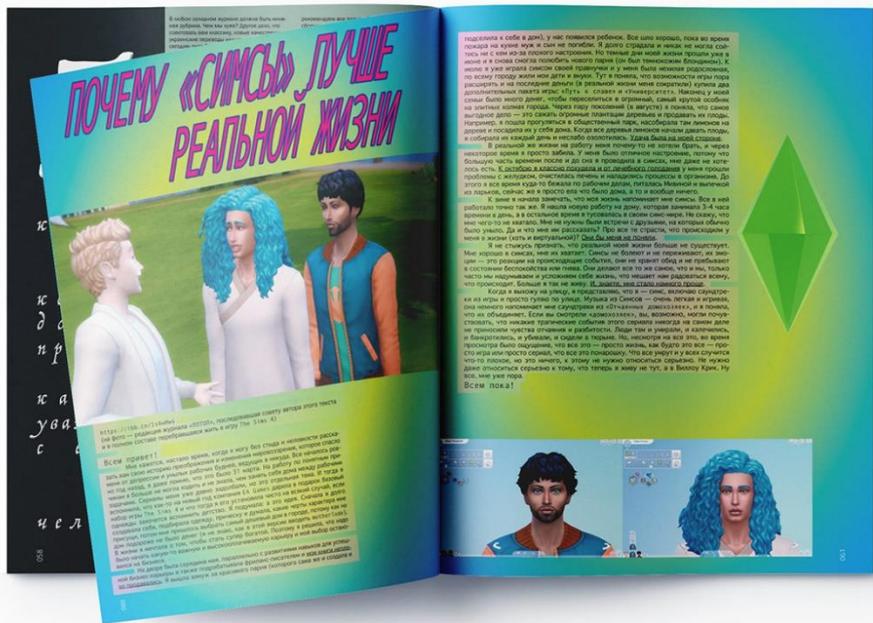
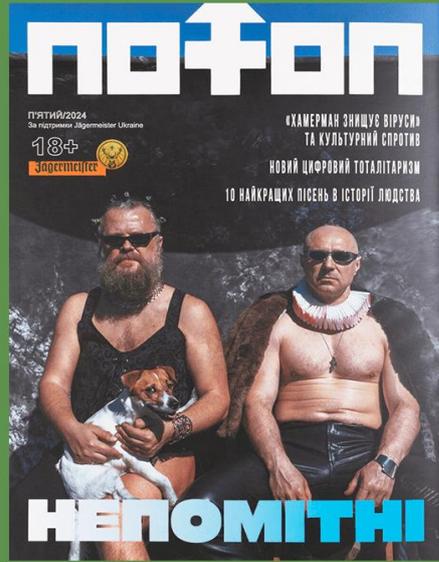

Іл. 1.9. Русалка Дністрова (1837, Україна/Галичина) – обкладинка

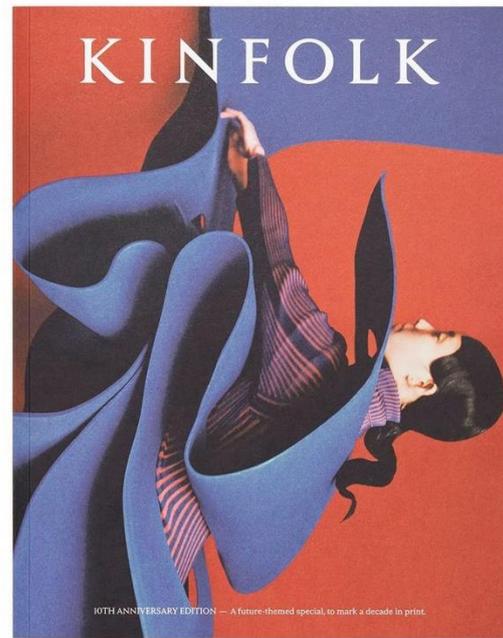
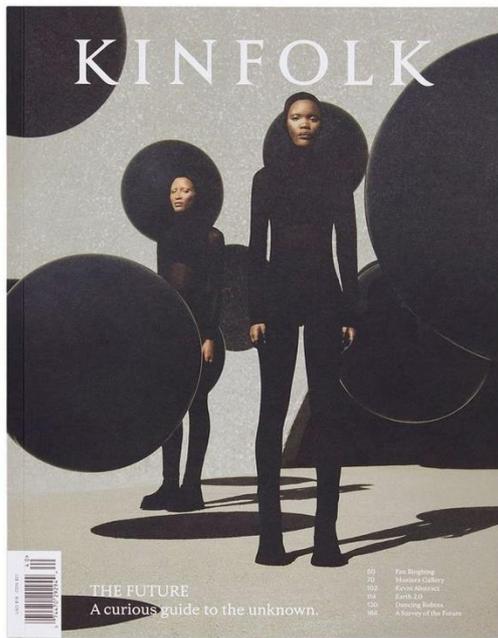
Додаток Б

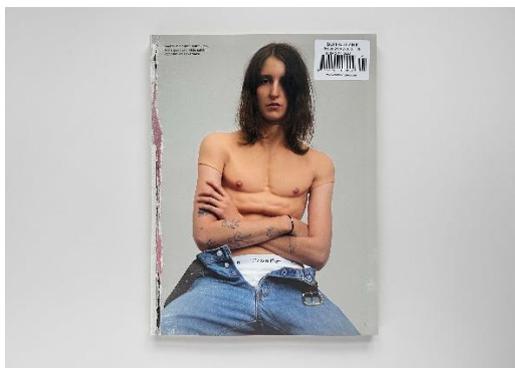
Іл. 2.1. DTF Magazine (Київ, про вуличну моду, музику та сучасну культуру)

Іл. 2.2. ПОТОП (Київ, про українську музику та культуру)

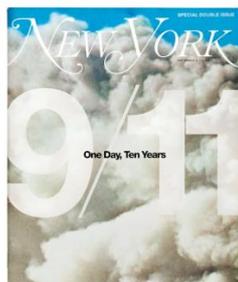
Іл. 2.3. Kinfolk (про сучасний спосіб життя та культуру)

Іл. 2.4. Buffalo Zine (Лондон, експериментальний фешн та культура)

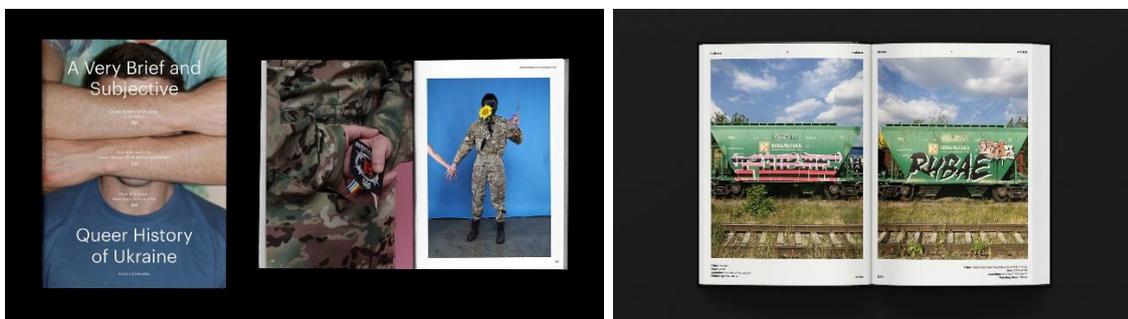
Іл. 2.5. Apartamento (Барселона, про інтер'єри та повсякденну культуру)

Іл. 2.8. Buffalo Zine (еклектичний, провокативний дизайн)

Іл. 2.10. MacGuffin (тематичні номери з радикальною типографікою та композиціями)

Іл. 2.11. Українські журнали (приклади з DTF Magazine та пов'язаних проєктів) DTF Magazine (сучасні спреди про культуру, моду та субкультури)

Іл. 2.12. Ці приклади показують, як QR-коди органічно вписуються в дизайн, додаючи AR (анімації, 3D, відео) без порушення естетики.

Додаток В

БУНТ

LIMITED EDITION

НЕФОРМАЛЬНА КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦЬКІ
ІНІЦІАТИВИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ (1991-2025)

Україна, 2025

Іл. 3.1. Обкладинка журнального видання «БУНТ»

Іл. 3.2. Розвороти із практичної роботи журнального видання «БУНТ». Сучасні експериментальні впровадження дизайну